

LENDVAI MIHÁLY

Pikk

A bérlők vasárnap korán reggel befogtak, és a városba hajtottak az asszony bátyjához. Mielőtt a sárga hintó elhagyta volna a falut szegélyező szilfasort, a kisasszony és a két úrfi utolsó rohamot intézett természetes anyjuk szíve ellen, hogy forduljanak vissza, és vegyék fel Pikket, a vadászkutyát. Ügyvédnagybátyjuk, aki agglegény volt és szenvedélyes vadász, mindig bőkezű volt az ajándékok osztogatásában, valahányszor maga körül látta ugrándozni Pikket.

A bérlő rá is állt volna, mert az igazat megvallva, a családi látogatás örve alatt kellemetlen anyagi ügyeket kellett megbeszélni az ügyvéd sógorral, de az asszony hallani sem akart róla.

— Jól tudjátok, hogy Pikk nélkül a téglát is kilopják a kastély falából a parasztok. Hajts gyorsabban!

Még így is nyugtalan volt, hogy a legények be találnak mászni a kerítésen, és letarolják hollandi muskátliágyásait a babájuk számára. Büszkébb volt ezekre a muskátlikra, mint a férje vagyonára. Maga hozatta ezeket a dugványokat egy pesti kertésztől, maga ültette el őket, és maga bosszantotta velük a főszolgabíróné, aki sehogysem akart hinni a muskátlik hollandiságában.

— De hiszen kedvesem, a hollandoknak a tulipánjuk a híres!

— Nem baj drágám. Fodormentával biztosan nem foglalkoznak.

Ez a vágás kettészelte a főszolgabíróné szívét, aki nyalábszám termelte a fodormentát, hogy férje annak főztjével borogathassa fájós lábát.

A bérlőné a bejárónőre bízta a házat, mert a cselédektől még a parasztoknál is jobban félt, és meghagyta neki, hogy főzzön magának, ami jól esik, de Pikket is lakassa jól, s az istenért ne hagyja a muskátlik között futkározni. Különben minden ajtót nyitva hagytak, csak a vadászszoba kulcsát vágta zsebre az úr, nehogy Laci, a bejáróasszony fia kárt tegyen magában.

Laci is ott váltogatta a lábait az anyja szoknyája mögött, amikor az átvette a méltóságos asszonytól a szalon kulcsát, mert bizony didergetős volt a hajnal. A világért nem maradt volna otthon, bármennyire kérte is az anyja, hogy aludja ki magát, és csak kilenc óra tájban ballagjon át hozzá. Három napja tudta meg, hogy vasárnapra özvegy édesanyja lesz a kastély ura, és három nap óta nem aludt rendesen. Három este kérdezgette percenként, hogy csakugyan elutaznak-e az őrék.

— Vasárnap miénk lesz a kastély, édesanyám?

— Miénk, kislám.

Laci anyját megelőzve úgy surrant be a szalonba, mint tigrisszórú macskájuk a hidegtől a konyhába, ha télen kinyitották neki az ajtót. A bejárónő a kulcsot pörgetve az ujján, magabiztosan sieteti végig a homályos termen, és hamarosan a konyhában kopogtak léptei. Laci megállt a szalon közepén. Bár

ahányszor járt a kastélyban, csak a szalon ajtajáig merészkedhetett. Egyik meztelen talpát másik meztlábás lábfejéhez dörzsölve onnan nézte a méltóságteles szarvasagancsokat, a csillárokról lógó búzakoszorúkat, a dohányszagú párnázott bútorokat és a kandalló tetején sorakozó hosszúszerű tajtékipákat.

Most kinézegethette volna magát kedvére. De éppen csak körülhordozta a tekintetét az agancsokon, megsimogatta az ablakpárkányra állított kitömött ölyvet, s szaladt az anyja után. A konyha kék és fehér kövein majdnem hanyattvágódott.

— Édesanyám, az agancsok is a mieink?

— Azok, csak hozzájuk ne nyúlj! — felelte mosolyogva anyja, akinek gyors keze már az urak reggeli maradékai között csörömpölt az asztalon.

Laciba mintha három stiglic fürgeségét ojtották volna. Míg anyja a mosogató rongyot kereste az asztal alatt, az ő lépései már a hálószooba vastag szőnyegein susogtak. Szülője úgy talált rá, amint a sarokba akasztott aranykeretes tükör előtt állt mozdulatlanul.

— Hogyan mondta a méltósága — fordította Laci fejét az ajtó felé —, hogy milyen arcom van?

— Mint egy valóságos úrigyerekeknek.

A bejárónó ekkor már csókolta is egyetlen kislátó fejét.

— Mint egy valóságos úrigyerekeknek? — lehelte áhitatosan Laci.

Két egymáshoz simuló arc nézett rájuk a tükörből. Egy szőke, simahajú, barna szemű, széles orrú és széles állú, de fehér bőrű kisfiúé és egy barna kendős, alacsony homlokú, szomorú szemű szegényasszonyé. A fakult asszonyarcon ezüstös csik futott végig. Lacika nem vette észre. Csak a saját képét nézte. Anyja megszívta az orrát. Kendője egyik csücskét a foga közé vette, a másikat meghúzta. Tekintete a másik kezére esett, amelyben kékpetyves fehér bögrét tartott. A bögréről csepegett a mosogatóvíz. Felállt és kifutott a konyhába.

Laci a nappali szobából kiabált. A zöld dívány közepén ült méltósággal, mint valami püspök, és ruganyoztatta magát.

— Ugye, édesanyám, mi most urak vagyunk?

— Azok, azok. Csak be ne piszkíts valamit.

Az asszony felsöpörte a konyhát, lemosta az asztal viaszosvásznát, kiszelöltette a kamrát, megszidolozta a tűzhely sárgaréz fogóit. Aznapra nem kapott fizetést, de a rendetlenség nem maradhat. A reggeli maradék néhány kenyérdarabját harapdálta, és éppen Laciért akart kiáltani, akinek félretett az asztal sarkára egy pohár kávé, amikor kislátó megjelent előtte.

— Szent istén! Vetted le mindjárt!

Ezt az asszony kiáltotta, és még a kezét is összecsapta, amikor meglátta Laci fiát valamelyik fiatalúr sötétkéi kabátjában, fején piros lovagló sapkával és nádpálcával a kezében. De Laci zavartalanul sétált végig a konyhán, nádpálcájával nagy köröket írt le a levegőben és piros sapkájával jobbra-balra köszöngetett.

— Vetted le mindjárt!

Laci már ki is penderült az anyja karjából, és tovább járta a bolondját, amikor az ajtóban diadalmas ugatás hangzott fel.

Pikk, a pirosfoltos vizsla cimbalmozott ideges két első lábával a küszöbön.

— Pikk! — kiáltott Laci, és úgy dobta a sapkát, kabátot anyja kezébe, majdnem szétszaggatta. Pikk, az úrikutyája eljött jelentkezni. Hogy eddig megelégedkezett róla!

— Drága kis Pikk, hogy vagy?

Pikk abbahagyta az ugatást. A küszöbre fektette hosszú orrát, és megrázta fejét, amitől lapulevél nagyságú füle úgy csattogott, akárcsak Laciék kecske-
ólján szeles időben a szurkospapír.

— Előbb idd meg a kávédat! — szolt ki anyja a hálóból, miközben az úrri ruháját, sapkáját rakta helyre, s a sarokba állította a nádpálcát. De Laci ezt már nem hallotta. Versenyt futott Pikkkel az ecetfák alatt.

— Hátul a gyepen maradjatok! — kiáltotta a küszöbről utánuk az asszony egy kis beletörődő mosollyal, mintha azt mondta volna, hogy játszd ki magad egyszer az életben...

Pikk gyorsabban futott és a körtefák alatt a kékléces, télizölddel benőtt filagóriánál várt Lacira. A fiú már lihegett, de semmiért abba nem hagyta volna a kergetőzést.

— Pikk, még!

Körülfutották a gyümölcsöst, és átugraszították a kerítésen néhány rikácsoló baromfit. Pikknek olyan hangja volt, mint a hordónak, amelyiknek a fenekét döngeti Laciék szomszédja, a kádár. Laci lefeküdt a fűbe, úgy nevetett.

— Pikk, ugass még!

Pikknek tetszett a játék. Felugrott a drótkerítésre, és hatalmas hangjával elriasztotta még az utcán kapargáló tyúkokat is. Laci biztatta a fűből.

— Pikk, kinevet az a jérce. Ne hagyd magad!

Pikk harsány ugatása elnyomta még a templomba hívó harang hangját is. Az utcán fehéringes fiúk, kék meg rózsaszín szoknyás lányok szállingóztak a szentegyház felé, az utóbbiak szépen összehajtogatott zsebkendő között szál virágot szorongatva a kezükben.

— Dobáljuk meg ezt a bűdös kutyát! — hallatszott az egyik fiú hangja.

— Nem szégyelled magad, Andris! A múlt héten gyóntál — sivitotta egy kislány.

Laci felállt a fűből.

— Ha nem mentek innen, rátok uszítom a kutyát. Átgorja a kerítést is.

— Ki vagy te itt? — feleselt Andris a hantot lepottyantva a földre.

— Semmi közöd hozzá. Itt ne álljatok.

— Talán ti vagytok itt az urak? — nevetett fel egy másik gyermek.

— Mit szólsz hozzá, mi!

— Talán a kastély is a tietek?

— Minden. Akár el is adhatnánk.

— Akkor adj egy körtét.

Köröskörül már szépen sárgállottak a nagyfajta körték a törpefákon. Laci kiválasztotta a legsárgábbat. Alig tudta kinyomni a drót kockája között.

— Nekem is egyet!

Laci nyalábszám hozta a körtét.

— Fogd meg, Feri! Neked is, Julcsi!

A gyerekek ették a körtét, nevettek, ujjal mutogattak Lacira, és elszaladtak, mintha csak a csösz volna a sarkukban.

Pikk a bürök között hasalt. Laci melléje heveredett, és átfogta a nyakát.

— Mitőlünk most mindenki fél, ugye Pikk?

A kutya nem felelt. Tátott szájában két hegyes agyara közt fel-lejárt hosszú vörös nyelve. A lombok alatt megrekedt a meleg. Laci fűszállal simogatta a fényes, hegyes agyarakat. Ha ezeket belevágná valakinek a kezeszá-

rába! A kutya elharapta a füvet, és úgy köpködött tőle, mint egy ember. Laci a hátára fordult a nevetéstől.

— De mi nem bántunk senkit sem, ugye Pikk?

Hogy a kutya jobban hallja, Laci egy másik fűszállal megcucálta a fülét. Pikk rázta a fejét, és morgott, mintha értené. A fiú az orrlyukába is beletűrt a fűszállal. A kutya feléje kapott, de csak a levegőt érte, feltápászkodott, és a filagória lépcsőjére ült.

Laci a melléhez szorítva tartotta a kezét, amint a kutya foga elöl visszakapta, és utána nézett. Szíve ijedten vert. Felállt, és messziről nézte, mit tesz a kutya.

Pikk ügyet sem vetve a bejáróasszony fiára, egykedvűen bámult a muskátliágyások felé. Még akkor sem fordította vissza a fejét, amikor a fiú melléje kutyorodott. Sokáig ültek így. Laci még mindig azt a füvet csavargatta a mutatósujja köré, amely behatolt a vizsla nemes orrlyukába. A fiú végre megszólalt.

— Ne haragudj, Pikk.

A vadászkutya nagyot ásított.

— Igaz, hogy te úrikutya vagy — folytatta Laci —, de azért mégis csak kutya. Add a kezéd! Pastot!

Pikk az eléje tartott tenyérbe belenyújtotta lábát. Laci megrázta.

— Pikk! Bújik a jérce!

A következő pillanatban már együtt rontottak a kerítésnek, együtt hemperegtek a bürökben. Ilyenkor kellett Gyulának, az inasnak is hazamennie a pusztára! Ha nem lett volna olyan messze, Laci kinyargalt volna a pusztára, hogy a cselédek is lássák Pikkkel.

— Laci! Lácika!

Anyja kiáltott a lépcsőről.

Laci kedvetlenül ütötte fel fejét a gazból.

— Gyére ebédelni!

— Együnk; Pikk!

A fiú megfogta a kutya nyakszíját. Egyszerre rontottak a konyhába, Laci mezítlábas talpával csattogva, Pikk a körmeivel zörögve, s majdnem elsöpörték a megrémült asszonyt: A bejárónő egész délelőtt takarított, harisnyákat stoppolt, s nem ért rá főzni. Szárazkolbászt ettek zöldpaprikával és előző napi borsófőzeléket. A fiú mindenáron a kutyával akart ebédelni. A hokedlire rakodott, és nagyokat nevetett, amikor Pikk csattogva kapta el a neki dobott kolbászdarabokat.

— Összetévesztett téged ez a bolond kutya a Péter úrfival — mondta ebéd végeztével az anyja, gyönyörködve fia piros arcában.

— Engem? Mikor? — kérdezte rémülten Laci.

Anyja még jobban nevetett.

— Amikor meglátott a lovaglósapkában.

Laci felállt, az ablakhoz ment, onnan vizsgálta a hús kövön heverő állatot.

— Annál jobb — ütötte le a fejét a fiú.

— Ne félj, odakint már megismert. Máskülönben szolgált volna, mint a fiataluraknak — igazította ki anyja Laci gondolatát.

Szolgált volna!

Leült volna a hátsó lábára, és az elsőket alázatosan felemelte volna. Tudja ez a kutya, hogy ki az úr a házban. De mégsem tudja egészen.

Laci odaállt a kutya elé.

— Pikk, szolgálj!

A vizsla felemelte fejét, és álmosan pislogott. A fiú dobantott. Ráemelte kezét, és kiáltott.

— Szolgálj!

Pikk kaffantott egyet, felállt és kioldalgott.

— Ne ingereld — figyelmeztette az anyja —, inkább dobálj neki kavicsot. Az is olyan, mintha szolgálna.

Az is olyan. Még olyanabb, mert a parasztkutyák is tudnak szolgálni, de követ visszahozni nem. Dehát neki visszahozza-e? Sokszor elnézte irigykedve a fiatalurakat a kerítés mögül, amikor a kutyával játszottak. Megverhették, akkor sem fordult ellenük.

Az ecetfák alatt várta a kutya. A kerti utak szélén bőven volt fehér kavics. Laci kiválasztott egy marokbaillót. Pikk a szemét mozgatva figyelte, mintha azt kérdezte volna: Már te is?

A bejáróasszony fia megköpködte a követ, amint az úrfiktól látta. Aztán belemélyesztette tekintetét Pikk barna szemébe. Ha nem hozza vissza, fejbedobja vele, történjen bármi...

A kavics berepült a körtefák közé. Pikk megfordult, hátsó lábával szét rugott egy csomó kövecset, és robogva eliramlott a kert végébe.

Laci felemelte karját. Nevetett, kiabált, lefeküdt, apró kavicsokat dobált a feje fölé. Akkor már ott is volt a kutya a kövel. Egy darabig zörgette fogai között, azután jól összenyalazva a gyerek lábára tette. A fiú beszaladt a kövel a konyhába.

— Édesanyám! Nekem is visszahozta!

— Jól van, csak ott hátul játsszatok.

Pikk a bürök közül is kihozta a kavicsot. Laci feltette egy alacsonyan kúszó faágra. Oda is felugrott érte. A kő berepült a filagóriába. A kutya szomorúan tekingetett a bezárt ajtó előtt.

— Pikk!

A kutya beugrott az ajtó felett, és hozta a kavicsot. Laci eltemette a fű alá.

— Pikk! Pikk!

Egymás lábára léptek, egymáson ugráltak át. Már tele voltak bogánccsal, karcólással, de csak zengett a kert.

— Pikk! Pikk!

A nap kezdett hanyatlani. A kutya nyelve hosszan lógott, horpasa remegett. Laci egyre kiabált valami örülettől megszállottan.

— Gyerünk, Pikk!

Legények tekingettek be a kerítésen.

— Öcskös, hozz egy szál muskátlit!

— Hallod, Pikk? Vigyünk nekik.

A kutya két sor hollandi virágot is kitaposott futtában. Laci marékszám szedte a szebbjét. A kutya kísérte.

Lányok is jöttek.

— Gyöngyöm, nekem abból a világosabbikból!

Laci fulladozva, de nevetve hordta a muskátlikat.

Egyszer aztán Pikk nem kísérte. Lefeküdt az összeugrált, szétrombolt virágoskert közepén, és nem mozdult.

— Állj fel, Pikk!

A vizsla nagyot nyelt.

— Állj fel, Pikk, hallod! — parancsolta Laci.

A kutya félrefordította a fejét. A fiú követ keresett. Megköpködté. Eldobta. Pikk utánanézett, meg is mozdult, de fel nem állt.

Laci ágat tört. Elébe állt, és megsuhogtatta a botot.

— Pikk, szolgájl!

A kutya előrenyújtotta a nyakát. Szeme megmeredt.

— Figyelj kutyám, most én parancsolok!

A félhőmályban sötéten nyúlt el a kutya mozdulatlan teste. Lustálkodik. A bérlő fiai megverhetik, hozzájuk sem nyúl. Eddig csak játszottunk. Majd most meglátjuk!

Laci nagyot vágott a kutya hátára. Pikk felugrott, belemart a fiú lábába, és eiszaladt.

Laci lerogyott, és sírva tapogatta lábát. Egyre csak a kutyát nézte, amely vadul ugrándozva, csaholva futott előre. A kastély mögül kocsizörgés hallatszott. A kapun befordult a sárga hintó.

LERMONTOV

Tavasza

*Tavasszal, hogyha tört jegét
A víz csobogva hordja szét,
S már itt-ott feketéll a réten
A puszta föld a hó között,
És köd terül szét fellegképpen
A frissülő mezők fölött,
Gonosz gondokat sző a bánat
Tapasztalatlan lelkemen,
Mert látom, minden újra támad,
De lassan hervad kedvesem;
Az évek múltnak, s ifjúságát,
Már visszahozni nem lehet,
S nem érzi régi-régi vágyát
E szív, mely annyit szenvedett.*

BABAY GÉZA fordítása

LERMONTOV

Osszián sírja

*Zord ég alatt, hol szürke fátylát
Köd vonja végig Skócián,
Alussza régen siri álmát
Puszták s hegyek közt Osszián.
Hozzá száll lelkem, hogy beszívja
Szülőhazámnak friss szelét,
És gyűjtsa elfelejtett sírja
Új lángra életem tüzét.*

BABAY GÉZA fordítása